

Werk

Titel: Dubia De Principiis Philosophiae Recentioris

Autor: Forsskål, Peter

Verlag: Luzac

Ort: Goettingae

Jahr: 1756

Kollektion: vd18.digital

Gattung: Dissertation:phil.

Digitalisiert: Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen

Werk Id: PPN641608004

PURL: <http://resolver.sub.uni-goettingen.de/purl?PPN641608004>

OPAC: <http://opac.sub.uni-goettingen.de/DB=1/PPN?PPN=641608004>

LOG Id: LOG_0002

LOG Titel: Abschnitt

LOG Typ: section

Terms and Conditions

The Goettingen State and University Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Goettingen State- and University Library.

Each copy of any part of this document must contain these Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept the Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Goettingen State- and University Library.

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Contact

Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen
Georg-August-Universität Göttingen
Platz der Göttinger Sieben 1
37073 Göttingen
Germany
Email: gdz@sub.uni-goettingen.de

EXCELLENTISSIMIS ATQVE AMPLISSIMIS
PHILOSOPHIAE IN ACADEMIA GOETTINGENSI
PROFESSORIBVS ORDINARIIS,
SAM. CHRIST. HOLLMANNO
ET
IO. DAV. MICHAELIS
PRAECEPTORIBVS SVIS FAVENTISSIMIS,
DILECTISSIMIS,

S. P. D.

PETRVS FORSSKÅL.

Opellam Vobis adfero, de qua mihi verendum est, non
quidem ne pace Vestra, Viri Celeberrimi, lucem
non adspiciat publicam, sed ne hoc alii nesciant. Vestris
enim colloquiis humanissimis satis ipse didici, quam pla-
cide dubia de illis rebus, quas lectionibus docueritis, au-
diatis

diatis, adeo ut incerta mihi spes esse nequeat, vel haec
levissima Vos sine offensione lecturos. Immo, ad justam
dubitationem ipsi ducitis, cum viam, qua Vos ad id eru-
ditionis fastigii, quo clarescitis, felices pervenistis, audi-
toribus etiam demonstratis, atque examinare suoapte inge-
nio omnia, & argumenta sequi, non auctoritates, ne Ve-
stram quidem, rarissimo exemplo, suadeatis. Quare ve-
ritatis etiam in aliis amorem Vos propensissimo affectu
complecti, de hoc uno dubitare, illis, qui scholis Vestris
inter sunt, nefas esset. At facile fieri posset, ut eis, qui-
bus magna Vestra eruditio, quam magnus animus, notior
est, videar forte veritatis studio modestiam posthabuisse,
cum publice in Vestra urbe de nonnullis etiam, quae Vos
olim scriptis defendistis, ambigere sustineam. Illorum
in gratiam, qua ratione eo venerim, paucis aperiam.
Praecipua principium rationis sufficientis spectant. Illud
ante complures annos, cum Logicam cel. BAVMEISTERI pri-
mum legerem, in qua lemmatis instar principium hocce
initio ponitur, fidei cel. Viri credidi, demonstratum ab
eo in Metaphysica esse. Paulo autem post audiui de ar-
gumentis illis disputari, quibus Deum esse efficitur, at-
que id, quod a contingentia rerum & motus & quietis
cet. capacium ducebatur, potissimum judicari. Nullam
autem convincendi vim sentiens, negabam tuto ita posse
concludi. Ablegabam itaque ad principium rat. suff.
ejusque probationem illam primum, quae & a cel. BAVMEI-
STERO datur. Tum demum deprehendebam, me principium
illud non satis intellexisse, atque in demonstratione ejus
vitii quid commissum esse suspicabar. Hac mente ea
aggredienti, quae laudatus scriptor, & quae eodem solen-
ni modo multi alii, pro ea thesi habent, non potuit dif-
ficile

ficile esse, quantus ibi voce nihili paralogismus togatur,
animadvertere. Principium itaque ipsum ejusdem cum
hac demonstratione ponderis esse credebam, & cum ad
controversiam de libertate actionum humanarum venis-
sem, ea mihi confirmata sententia est, idem prorsus non
posse demonstrari. Ita ergo male erga hoc principium
animatus, fatebor enim, ad Vestra subsellia accessi, &
ni hoc fuisset, fortassis novae Vestrae argumentationes,
aliter ut sentirem, effecissent. Nunc autem de liberta-
te humana sollicitus exitum & ex his Vestris studiose
quaesivi, videorque mihi invenisse. Quodsi jam adeo mi-
hi contigerit felici esse, ut Vos in meas partes pertra-
herem, Vestrum certe nactus, de aliorum adsensu non du-
bitarem. Sin minus autem, hoc tamen addite Vestris in
me meritis, ut literis significetis, Vos non aegre fer-
re, quod veritatem ex argumentis non ex celebratis no-
minibus repetere voluerim, quod itaque Vestra monita,
Vestra exempla, vel a Vobis ipsis paullulum discedens,
obsequendo imitandoque veneratus sum. Ita & me omni
liberabitis inhumanitatis suspicione & nova orbi literato
vestigia praeibitis, qua ratione deceat, veritatis amo-
rem vel in dissentiente confirmare discipulo. Vestris et-
iam oppositionibus ipsum disputationis actum, utiliore
mibi & illustriorem reddere grave ne ducatis oro. Cete-
rum quanta voluptate, quanto literarum mearum bono,
dimidium hoc lustrum in Vestris, Viri Excellentissimi, scho-
lis Goettingae transfegerim, venerabunda me & aeterna
memoria servaturum, sincero Svecicoque pectore spon-
deo. Goettingae. 15 Maji. 1756.

VIRO NOBILISSIMO ET DOCTISSIMO,
P E T R O F O R S S K Å L,
HONORVM PHILOSOPHORVM CANDIDATO
DIGNISSIMO,

S. P. D.
SAM. CHRISTIAN. HOLLMANN,
P. P. O.

Bene egregieque facis, Doctissime Candidate, quod, aditum ad honores in Philosophia summos Tibi paraturus, quae de gravissimis quibusdam philosophiae capitibus dubia, nondum satis saltem explorata, corroborataque, imo falsa partim, Tibi visa sunt, liberrimo dicendi genere usus exponis. Egregium etiam eruditionis Tuae edis specimen, dum Tuis solius confusus viribus cogitatorum tuorum defensionem in Te suscipis, quibus defendendis minori Te ingenio praeditus alius vix par forsitan esset. Neque tamen dubito, Vir Doctissime, fore, ut post aliquot annorum lapsum, postque iteratas saepe iisdem de rebus meditationes, pro eodem illo, quo polles, ingenii acumine, pro illo etiam ipso, cui deditus es, veritatis amore, longe aliter de plerisque sentire incipias, ac nunc equidem sentis, multaque, quae difficillima cogitatu Tibi nunc videntur, haud parum faciliora, quae levia, contra, & expedita, Tibi nunc apparent, multo olim difficiliora, neque in aprico adeo posita, aliquando videantur. Forsan in paucioribus quoque tunc ab illis recedes, quae aliter mihi visa adhuc esse nosti. Placet interim liberalis illa ingenii Tui indoles, veritatisque, quod satis ubivis prodis, studium, quo utroque efficis, ut in illis etiam, quae non nullius momenti videri poterant, neminem Te dissentientem lubentius feram. Vellem etiam, Doctissime Candidate, ut tuis argumentis effecisses, quo in tuam concedere sententiam possem. Nosti enim pronum meum facilemque ad omne illud, quod veri modo speciem prae se ferat, amplectendum animum, a quocumque etiam dictum repertumque fuerit; doleoque saepe solum, non citius aut mihi, aut aliis, veri aequae studiosis, & cupidis, in
men-

mentem illud venisse. Hoc tamen animo praeditus nondum illa rerum argumenta reperire in tua dissertatione potui, quae in illis capitibus, in quibus a tot aliis, & a memet ipso, saepiuscule dissentis, in Tuam me pertrahere sententiam possent. Scriptio- nis hujus nimium excederet limites, si vel enumerando recense- re singula vellem. Liber satis spissus conscribendus illi esset, qui singula a Te mota dubia excutere, atque ex suis repetere quaevis fontibus, vellet. Pleraque igitur illa nunc mitto, atque circa illa, quae contra rationis sufficientis principium disputasti, vel propterea, bona Tua cum venia, nonnulla solum monebo, quo de illa saltem, quam mihi in diss. Tua tribuisti, sententia, pau- lo evidentius Lectori constet. Vel maxime vero optassem, Vir Opti- me, ut Tibi placuisset, principii hujus defensores ad duas minimum classes revocare, ad quarum alteram illi forsitan referri possent, qui prouiversali quodam demonstrandi principio illud venditant, at- que vel illorum ipsorum, quae ad rerum essentiam pertineant, ratio- nem aliquam sufficientem quaerunt; ad alteram vero illi solum re- ferri mererentur, qui ad res vere existentes illud solum applicant, atque illarum inde repetere rationem student: ad quam, si ita Tibi placuisset, me etiam referre demum potuisses. Forsan enim tunc perspexisses facilius, non satis plene perfecteque aut percepta a Te esse, aut in dissert. Tua saltem recensita, quae in institutionibus metaphysicis hac de re a me dicta sunt. Sumo enim ibidem, tanquam ab omnibus aut concessum, aut conce- dendum, non omnia possibilea vere existere, adeoque & alia, & plura, esse possibilea, quam quae vere existant (ibid. §. 6.). Ex his, post alia multa, porro concludo, solam rei alicujus possibili- tatem ad existentiam ejus veram realemque haud sufficere, seu, quod eodem redit, per & propter solam possibilitatem suam rem aliquam non statim existere; siquidem possibilea alias omnia oportet existere. Quod si sola igitur rei alicujus possibilitas ad ve- ram & realem ejus existentiam non sufficit, colligere pergo; aut praeter nudam possibilitatem aliud quid ad eandem adhuc requi- ritur, aut minus. Quod si nihil porro requiritur, & possibilea tamen omnia non existunt, sola rei alicujus possibilitas ad exi- sten-

stentiam ejus ipsam sufficit, & tamen simul non sufficit, id quod absurdum cogitare est. Quodsi praeter rei igitur alicujus possibilitatem aliud quid adhuc ad veram ipsius existentiam, h. e. ut vere existat, aut existere incipiat, requiritur; illud ipsum, quod ad existentiam illam requiritur, rationem existentiae illius, & si ad eandem sufficiat, rationem ejus sufficientem, cum aliis voco: propositionem autem illam, qua affirmatur, quod omne illud, quod vere est, rationem debeat habere sufficientem, cur potius sit, quam non sit, hoc potius, quam alio modo, sit, principium rationis sufficientis appello. Hic verborum meorum sensus, haec demonstrationis summa est, quam Metaph. §. 101. sqq. dedi. Cum his, quaeso, nunc contende, Vir Doctissime, quae in diff. Tua p. 51. sq. mihi tribuis, & facile videbis, omissum a Te esse, quod basis & fundamentum totius meae demonstrationis constituit: non omnia, nempe, in se possibilea, existere; totumque adeo quaestionis statum, praeter Tuum forsitan consilium, mirifice esse immutatum. Quando in Pneumatologia etiam ingenue alicubi professus sum, principium illud rationis sufficientis cum illo ipso, quem in me percipere mihi videor, libertatis sensu conciliare me nondum potuisse; conciliari illud nullo modo posse, quod Tibi quidem p. 64. videtur, propterea non affirmo. Mihi adhuc insolubilem fuisse nodum, modo confiteor. Forsan mihi met vero ipsi, forsitan aliis aliquando, solvere illum adhuc continget. Quae ultimo tandem loco p. 65. adversus principium rationis sufficientis urges, quibusve, tanquam fortissimo ariete, ad extremum illud concutis, & subvertere studes; illa vero in omni tandem systemate admittenda sunt, in quo futurorum contingentium infallibili praescientiae, quocumque etiam modo voces accipiantur, locus relinquitur: unde nec difficultates de origine & permissione mali in ullo horum systematum solvi adhuc, ex philosophantium voto, potuerunt. Vale Vir doctissime, & Patriam Tuam, remque literariam publicam, quod egregie facere coepisti, diu feliciter orna. Scribeb. in Academia Georgia-Augusta d. 3. Jun. MDCCLVI.

CAN.

CANDIDATO DIGNISSIMO

S. D.

IOANNES DAVID MICHAELIS,

Mihi vero non solum molestum non est, quod de principio rationis sufficientis dubitans, ea quoque oppugnas, quae in philosophumenis meis de peccato (*) pro illo dixi, sed varias ab causis valde jucundum. Primo enim auditorum eo genere, quod magistris suis placide nec dubitanter credit, adeo non delector, ut potius, si quos tales habeam habiturusve sim, (quod Deus omen avertat) pudeat obsequii, infelicesque hac parte existimem magnos etiam philosophos, quod multos nacti sunt servos asseclas. In ingenti enim illa ingeniorum humanorum diversitate, accedente non minus varia ac multiplici institutione & disciplina, accidere vix posse arbitror, ut duo in omnibus consentiant, nisi alter sit alterius servus, dissensurus, si sentire & intelligere auderet, sed ita negligens ac remissus, ut pigeat in verum inquirere: quapropter illum in philosophis eclecticis minime censeo, qui cujuscunque magistri omnes defendit sententias, quantumvis affirmet juretque, non viro se credere sed argumentis. Mihi quidem, vere ac post seriam dubitationem in omnibus sententiis idem unusque mecum, monstrum & portentum videretur: ut, si alium mihi vultu, voce, literarum ductu prorsus similem invenirem, meam vocem, meam manum, meum in illo vultum, non diligerem, sed fugerem & expavescerem. Quamvis ergo non negem, pulcherrimum mihi videri, & esse exoptatissimum, si quas meas sententias auditoribus persuadere, argumentisque eos cogere possim, ut idem mecum teneant: non minus tamen placet dissensus in aliis rebus, quo uno constat, reliqua non explorata credi. Talem Te semper dilexi auditorem, talem expertus sum, multa Tecum, cum de reliquis communibus studiis, tum de illo, quod jam oppugnas, principio rationis sufficientis disputans, idque certe a Te impetrans, ut poenarum & praemiorum utilitatem & necessitatem eo non tolli faterere. Haec sunt, quae de libertate auditorum sentio: eaque me sentire exteros etiam scire velim, cujus Te, non magnae quidem & arduae

(*) Gedanken über die Lehre der heil. Schrift von der Sünde, als einer der Vernunft gemäße Lehre: S. 18. 19.

arduae, sed laudis tamen, praeconem incorruptissimum eo majore amore complecti debeo, & vero complector. Multi sunt, qui philosophos eclecticos, ore ac voce prae se ferunt, atque in cathedra pulcherrime, dubitandi & libere sentiendi praecepta tradunt, aegre autem ferunt, si quis discipulorum ea via ire audeat, quam praecipunt: quo ex genere me non esse, Te Tuamque dissertationem testes habeo. Ipsius praeterea philosophiae & veritatis causa gaudeo, quaestionem unam pene omnium aut obscurissimam aut certe gravissimam a Te tractari, modesto, cauto, solumque verum quaerente adversario, cui praeclarum obtigit & acre ingenium. Multis enim & fervidis multorum vocibus parum promovebitur, atque sunt etiam, quibuscum ne quidem disputandum, nec respondendum illis arbitror, sed tacite ferendas eorum oppositiones & maledicta: at si unquam veritas, a tot inde seculis dubitata maximorumque virorum disputationibus agitata, ita illustrari possit, ut aliquae lites conticescant, fiet id, quando tales ei obtingent, qualem Te amo, dubitatores & adversarii. Intelligis quidem, Tua me commentatione nondum a prisca dimoveri sententia: cujus constantiae causas publico Tibi, ut jubebar, colloquio exponere dulce fuisset. Impeditus autem itinere ad grandaevum patrem cras suscipiendo, alio id tempore, & scripto, faciam, utque rectius facere possim, Tua argumenta saepe animo volvam, atque Tecum iterum dubitabo. Mibi quidem, solum verum quaerenti, perinde est, utra vincat sententia: nullis philosophorum castris sacramentum dixi, nec meis sententiis: ac ne est quidem, cur pudeat me errasse, si erroris convincar. Quod si illi sibi ignominiae ducere possunt, qui philosophiam profitentur, mibi certe, amore & studio, non vitae genere philosopho (quamquam hoc ipsum arrogans videri possit, sed philosophi nomen non ex usu sed ex etymo existimari velim) mibi inquam, qui in philologia orientali habito, facile & condonabunt alii & ipse condonabo, siquid me humani in philosophia passum agnovero. Tu vero benevolam mei memoriam recole: ego amici, cujus excellens ingenium magnamque & variam eruditionem mirifice dilexi, a quo & Svecicis literis imbutus sum, quas mihi pro Orientalibus reddidisti, nunquam obliviscar. Goettingae die 2. Junii 1756.